

Μάθετε στα παιδιά σας

20 αξίες της ζωής

Βασικό εγχειρίδιο για τους γονείς,
για τους εκπαιδευτικούς, για όλους...

Μετάφραση: Βερίνα Χωρεάνθη

14ⁿ
ΕΚΔΟΣΗ

Esteve Pujol i Pons

Inés Luz Gonzalez

εκδόσεις
ΑΓΚΥΡΑ

Μάθετε στα παιδιά σας

20 αξίες της ζωής

Τίτλος πρωτοτύπου: *Valores para la convivencia*

© Copyright 2014 Parramon Paidotribo – World Rights
Published by Parramon Paidotribo, S.L., Spain

Production: Sagrafic, S.L.

Κείμενα: Esteve Pujol i Pons
Εικονογράφηση: Inés Luz Gonzalez

Επιμέλεια-Διόρθωση: Νέστορας Χούνος

© 2003 ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΑΓΚΥΡΑ» Δ.Α. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Α.Β.Ε.Ε.

για την ελληνική γλώσσα

Η παρούσα έκδοση, Δεκέμβριος 2020

Λάμπρου Κατσώνη 271 & Γεωργίου Παπανδρέου - Άγιοι Ανάργυροι, Τ.Κ. 13562

Τηλ.: 210 2693800-4 • Fax: 210 2693805

Κεντρικό κατάστημα: ΑΓΚΥΡΑ-ΠΟΛΥΧΩΡΟΣ, Σόλωνος 124 - Αθήνα, Τ.Κ. 10681

Τηλ.: 210 3837667 • Fax: 210 3837066

e-mail: info@e-agyra.gr • www.e-agyra.gr

ISBN: 978-960-234-988-5

Χώρα προέλευσης: Ελλάδα

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή μέρους ή όλης της έκδοσης, η μεταφορά σε οποιοδήποτε ηλεκτρονικό αποθηκευτικό σύστημα ή αναμετάδοση με οποιασδήποτε μορφής ηλεκτρονικά μηχανικά, φωτοτυπικά ή άλλα μέσα, χωρίς την προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη. Ν. 2121/1993, καθώς και κανόνες του Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν και στην Ελλάδα.

Μάθετε στα παιδιά σας

20 αξίες της ζωής

Βασικό εγχειρίδιο
για τους γονείς,
για τους εκπαιδευτικούς,
για όλους...

Μετάφραση: Βερίνα Χωρεάνθη

εκδόσεις
ΑΓΚΥΡΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

 Εισαγωγή	6
 Σεβασμός	13
 Υπομονή	21
 Σταθερότητα	31
 Σύνεση	39
 Κοινωνικότητα	49
 Υπευθυνότητα	63
 Τάξη	71
 Ειλικρίνεια	79
 Εμπιστοσύνη	87
 Διάλογος	95
 Ανεκτικότητα	105

	Δημιουργικότητα	113
	Συνεργασία	121
	Συμπόνια	129
	Γενναιοδωρία	137
	Φιλία	147
	Ελευθερία	155
	Δικαιοσύνη	163
	Ειρήνη	171
	Χαρά	179
	Γενικό δέντρο των αξιών	188
	Λεξικό των προσωπικοτήτων που αναφέρονται στο βιβλίο	190

Εισαγωγή

Οι αξίες

Οι αξίες της συνύπαρξης

Ο άνθρωπος είναι, από τη φύση του, κοινωνικό πλάσμα και έχει ανάγκη τους άλλους απ' τη στιγμή που γεννιέται μέχρι και το τέλος της ζωής του. Τα κοινωνικά όντα δεν είναι ολοκληρωμένα άτομα αν δεν έχουν σχέσεις με τους γύρω τους. Η κοινωνική τους διάσταση είναι βασική για να αναπτύσσονται συνολικά και αρμονικά.

Είναι γεγονός ότι ένα άτομο δεν μπορεί να εκπαιδευτεί αν στερείτε του ανάλογου περιβάλλοντος, και γι' αυτό τον λόγο κάθε είδους εκπαίδευση τείνει, επειδή αυτό είναι αναγκαίο, να ενθαρρύνει τα προτερήματα, να περιορίζει τα ελαττώματα, να ενισχύει τη συλλογική περίοδο του καθενός, έτσι ώστε όλοι –οι άλλοι, αλλά και εμείς– να βγαίνουμε όσο το δυνατόν πιο κερδισμένοι.

Οι πιο πολλές αρχές συνδέονται άμεσα με τη συνύπαρξη. Δύσκολα μπορεί κάποιος ν' αμφισβητήσει το γεγονός ότι αν μάθουμε τα παιδιά μας να σέβονται τους ανθρώπους και τα πράγματα, αν τα διδάξουμε να διαλέγονται με τον σωστό τρόπο ή να συνεργάζονται στενά με τους άλλους, συμβάλλουμε στη δημιουργία μιας ζωής ειρηνικής, με πολλές ικανοποιήσεις αλλά και κοινωνική ευημερία.

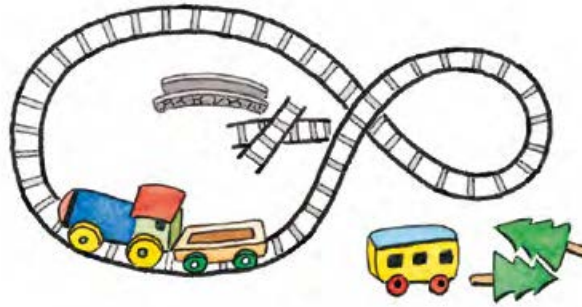

Η γνωριμία με τις αξίες ξεκινάει απ' το σπίτι

Αν και τις τελευταίες δεκαετίες έχει γίνει της μόδας να αναφερόμαστε σε αξίες όταν μιλάμε για τη μόρφωση, η έννοια είναι τόσο παλιά όσο και η ίδια η μόρφωση. Εμείς οι άνθρωποι, μόνο με αξίες μπορούμε να διδάξουμε τα παιδιά μας, κι αυτό δεν είναι τίποτα περισσότερο απ' το να τους μάθουμε τι είναι, κατά τη γνώμη μας, καλό και κακό, τι αξίζει και τι δεν αξίζει.

Δεν είναι ανάγκη να αναλύσουμε το βασικό ερώτημα κάθε ηθικού συλλογισμού –γιατί κάτι είναι καλό ή κακό– για να πούμε με βεβαιότητα ότι, στην πραγματικότητα, αυτό που εμείς, ως παιδαγωγοί, θέλουμε να περάσουμε στα παιδιά μας, είναι το εξής: «Αυτό θα σε κάνει ευτυχισμένο, το άλλο θα σε κάνει δυστυχισμένο». Στο βάθος, το μόνο που θέλουμε είναι να ζήσουν ευτυχισμένα και γι' αυτό φροντίζουμε να τα στρέψουμε προς όλα όσα έκαναν κι εμάς ευτυχισμένους, ή προς εκείνα που πιστεύουμε ότι αν τα είχαμε κάνει, θα είχαμε γίνει ευτυχισμένοι.

Για να μεταδώσουμε λοιπόν αυτές τις αξίες στα παιδιά μας, θα πρέπει να ξεκινήσουμε από πολύ μικρές ηλικίες – επομένως, ο ρόλος που μπορούμε να παίξουμε ως γονείς, είναι βασικότατος. Αν θέλουμε να είμαστε αληθινοί παιδαγωγοί, οφείλουμε να οδηγήσουμε τα παιδιά στην ευτυχία, αντιμετωπίζοντας πάντα με σεβασμό την προσωπική τους ελευθερία.

Οι κλίμακες των αξιών

Κάθε άνθρωπος, κάθε οικογένεια, επομένως κάθε κοινωνική, πολιτική ή θρησκευτική ομάδα, καθορίζουν την κλίμακα των αξιών τους. Για κάποιους, το πιο σημαντικό πράγμα στη ζωή είναι η τιμή. Για άλλους, η τάξη υπερισχύει της αισθητικής, ή η καλλιτεχνική δημιουργία είναι πιο αναγκαία απ' την οικογενειακή επιβίωση. Και για να γίνουμε πιο ρεαλιστικοί και κοινότοποι, αν μας επιτεθεί ένας κακοποιός, θα προτιμήσουμε να του δώσουμε το πορτοφόλι μας για να γλιτώσουμε τη ζωή μας!

Εφόσον έχουμε μια κλίμακα αξιών, σημαίνει ότι είμαστε διατεθειμένοι να θυσιάσουμε κάποια αξία που θεωρούμε λιγότερο σημαντική για να συντηρήσουμε μια άλλη, ανώτερη. Τώρα, ποια αξία θα προτιμήσουμε και ποια όχι, εξαρτάται από τη μόρφωση, το περιβάλλον και την προσωπική μας ιστορία, καθώς και από τις περιστάσεις της στιγμής. Οι παράγοντες που επηρεάζουν το αν θα εκτιμήσουμε ή θα υποτιμήσουμε κάποια αξία, είναι πολλοί. Μπορούμε, ωστόσο, να πούμε με βεβαιότητα αυτό που όλος ο κόσμος υποστηρίζει: το καλό είναι μεν προτιμότερο απ' το

κακό (ποιος τολμάει να πει το αντίθετο;) αλλά είναι θέμα του κάθε απόμου ή της κάθε ομάδας να εκτιμήσει ποια είναι τα συγκεκριμένα στοιχεία που καθορίζουν το καλό και το κακό.

Θα πρέπει να ξεκαθαρίσουμε δυο πράγματα: πρώτον, ότι δεν μπορούμε να επιβάλουμε στους άλλους τη δική μας κλίμακα αξιών και, δεύτερον, ότι είναι απαραίτητο να παρακινηθούμε όλοι έτσι ώστε τα παιδιά μας να πάρουν μια ισορροπημένη μόρφωση, χωρίς υπερβολές, που μπορεί ν' αλλοιώσουν τη θετική στάση τους απέναντι στην κοινωνία. Παρόλο που οι αξίες έχουν μια εσωτερική σχέση, κάποια μπορεί να φτάσει σε τέτοια ακραία μορφή ώστε να ταραξει την αρμονία του συνόλου. Όσο επιζήμιο είναι για την υγεία να κάνουμε κατάχρηση (και, σ' αυτή την περίπτωση, για κατάχρηση πρόκειται) μιας τροφής, ενός αθλήματος ή μιας άσκησης, άλλο τόσο καταστροφικό είναι να βασιζόμαστε αποκλειστικά σε μια και μόνο αρχή, σε βάρος του συνόλου, πόσο μάλλον αν αυτό συμβεί στις ηλικίες κατά τις οποίες διαμορφώνεται η προσωπικότητα.

Το βιβλίο «20 αξίες της ζωής»

Σε ποιους απευθύνεται;

Το βιβλίο 20 αξίες της ζωής ευελπιστεί να γίνει ένας πολύτιμος σύμβουλος για όλους τους γονείς που έχουν αναλάβει το δύσκολο έργο της καθοδήγησης των παιδιών τους.

Επίσης, είναι χρήσιμο για όλους εκείνους που, μέσα στο οικογενειακό και σχολικό τους περιβάλλον, είναι και νιώθουν δάσκαλοι όσων παιδιών βρίσκονται στις ηλικίες ανάμεσα στα 6 και τα 12.

Κατά συνέπεια, όταν στο βιβλίο μιλάμε για παιδαγωγούς, αναφερόμαστε πρώτα στους γονείς και, κατ' επέκταση, σε όλους τους καθοδηγητές.

Πώς και πότε να το χρησιμοποιήσω;

Η ελευθερία και η πρωτοβουλία κάθε οικογένειας είναι η καλύτερη μέθοδος για να χρησιμοποιηθεί το υλικό που παρουσιάζουμε εδώ. Το γεγονός ότι για την παρουσίαση των αξιών ακολουθήσαμε μια λογική σειρά, δεν σημαίνει ότι και κατά τη χρήση του βιβλίου θα πρέπει ν' ακολουθηθεί αυστηρά αυτή η σειρά. Ξεκινάμε, ακολουθούμε, παραλείπουμε ή επιμένουμε σε μια αξία, ανάλογα με το πόσο σημαντική την θεωρούμε. Μπορούμε να συνδυάσουμε, να διαλέξουμε στοιχεία από διάφορες αξίες, να καταπιαστούμε με κάποιες δραστηριότητες, ανάλογα με τις συνθήκες και την αναγκαιότητα της στιγμής.

Κανείς δεν μπορεί να γνωρίζει τόσο καλά όσο οι γονείς, ποιες είναι οι πιο κατάλληλες μέθοδοι και σε τι δόσεις πρέπει να τις εφαρμόσουμε για να πετύχουμε την πνευματική ολοκλήρωση των παιδιών μας. Ακόμα κι αν ζητήσουμε βοήθεια, αν συμβουλευτούμε ειδικούς σε θέματα εκπαίδευσης και ζητήσουμε τη συνδρομή παιδαγωγών και ψυχολόγων, εμείς θ' αποφασίσουμε, τελικά, ποιους στόχους θα θέσουμε και ποιες εκπαιδευτικές μεθόδους θα εφαρμόσουμε στο σπίτι. Είναι μια τεράστια ευθύνη, αλλά είναι αποκλειστικά δική μας.

Όλοι μας, ως γονείς, καθίσαμε κάποτε με το παιδί στα γόνατά μας, για να του πούμε ένα παραμύθι ξανά και ξανά. Όλοι έχουμε απολαύσει το προνόμιο να βάλουμε τα πιτσιρικά μας να κοιμηθούν, νανουρίζοντάς τα για εκατοστή φορά με την ίδια ιστορία, παρακινώντας τα έτσι να κάνουν μικρές αλλά ουσιαστικές παρατηρήσεις, που θα διαμορφώσουν το πνεύμα τους. Έχουμε καθίσει μαζί τους για να δούμε μια σειρά ή μια ταινία στην τηλεόραση κι έχουμε κάνει έναν απλό συλλογισμό, με σκοπό να ξεχωρίσουμε μια συγκεκριμένη αξία.

Αργότερα, αρκεί ν' αναφερθούμε στην ιστορία ή την ταινία που ξέρουν ήδη, ή σε μια δραστηριότητα που έχουμε ήδη κάνει μαζί, για να αυξήσουμε τη δόση της μορφωτικής ένεσης που κάναμε στο παιδί μας εκείνη τη συγκεκριμένη στιγμή. Μπορούμε να θυμίσουμε το περιεχόμενό τους με μια απλή φράση, ή με μια σωστά διατυπωμένη ερώτηση: «Αυτοί το έπαθαν σαν το τζιτζίκι και το μυρμήγκι, έτσι;»

Σε κάθε περίπτωση, οι δραστηριότητες που προτείνονται εδώ μπορούν να ερεθίσουν τη δημιουργικότητά μας και να μας ανοίξουν τον δρόμο για να σκαρφιστούμε άλλες παρόμοιες, ή απλώς να εμπνευστούμε απ' αυτές. Άλλωστε, και η δημιουργικότητα είναι μια πολύ σημαντική αξία για έναν δάσκαλο.

Γιατί αυτές οι 20 αξίες και όχι κάποιες άλλες;

Σ' αυτό το βιβλίο, διαλέξαμε τις συγκεκριμένες αξίες και όχι κάποιες άλλες, μετά από μια δουλειά έξι χρόνων κοινά σε επαγγελματίες εκπαιδευτικούς, σε διάφορα εκπαιδευτικά κέντρα, με μέλη διαφορετικών μορφωτικών επιπέδων και κοινωνικών τάξεων. Η σειρά προτεραιότητας που καθόρισαν οι σχεδόν οκτακόσιοι επαγγελματίες, αποτέλεσε έναν πρώτης τάξεως οδηγό για να επιλέξουμε εμείς τις αξίες στις οποίες οφείλαμε να δώσουμε ιδιαίτερη προσοχή.

Πρέπει να παραδεχτούμε ότι οποιαδήποτε επιλογή είναι παρακινδυνευμένη, πόσο μάλλον όταν έχει να κάνει με κάτι τόσο υπερβασικό όπως η εκπαίδευση των μικρών παιδιών της οικογένειας και, κατ' επέκταση, της κοινωνίας. Επιλέγεις κάτι, άρα απορρίπτεις κάτι άλλο, και η απόρριψη είναι πάντα δεσμευτική.

Όπως και να 'χει, από τη φύση τους, οι ανθρώπινες αξίες πλέκονται μεταξύ τους και είναι δύσκολο, και κάποιες φορές ακατόρθωτο, να ξεχωρίσεις πού τελειώνει η μία και πού αρχίζει η άλλη. Μ' άλλα λόγια, δεν είναι εφικτό να διακρίνουμε αν καθοδηγούμε το παιδί βασισμένοι στον διάλογο, την ειρήνη ή τη δικαιοσύνη. Είναι δυνατόν να υπάρξει ειρήνη χωρίς τον διάλογο; Μπορεί να υπάρξει η ειρήνη στο περιθώριο της δικαιοσύνης; Η κοινωνικότητα δεν είναι μια πτυχή του σεβασμού; Η γενναιοδωρία και η συμπόνια δεν θα ήταν αδύνατες χωρίς την υπομονή; Η δημιουργικότητα και η εμπιστοσύνη δεν αποτελούν τη βάση της χαράς; Είναι εφικτή μια φιλία χωρίς ειλικρίνεια, ή μια υπευθυνότητα που της λείπει η σύνεση;

Ωστόσο, πάντα μπορούμε να εργαστούμε πάνω σε στόχους που επικεντρώνονται σε ορισμένες αξίες. Η σταθερότητα έχει ορισμένα χαρακτηριστικά που μπορούμε μετά να εφαρμόσουμε στις υπόλοιπες αξίες. Έτσι, θα είμαστε σταθεροί στη φιλία, στην ειρήνη και την ανεκτικότητα, ή σε όποια άλλη αξία θέλουμε. Ευτυχώς για τους δασκάλους, αλλά και τους μαθητές, όταν ωριμάζουμε σε μια αξία ωριμάζουμε και στις υπόλοιπες, εφόσον βέβαια γινόμαστε καλύτεροι ως άτομα. Δεν μπορούμε να γίνουμε πιο ανεκτικοί αν δεν γίνουμε ταυτόχρονα πιο γενναιοδωροί, πιο συμπνετικοί, πιο διαλλακτικοί, πιο σεβαστικοί, πιο... πιο... καλοί.

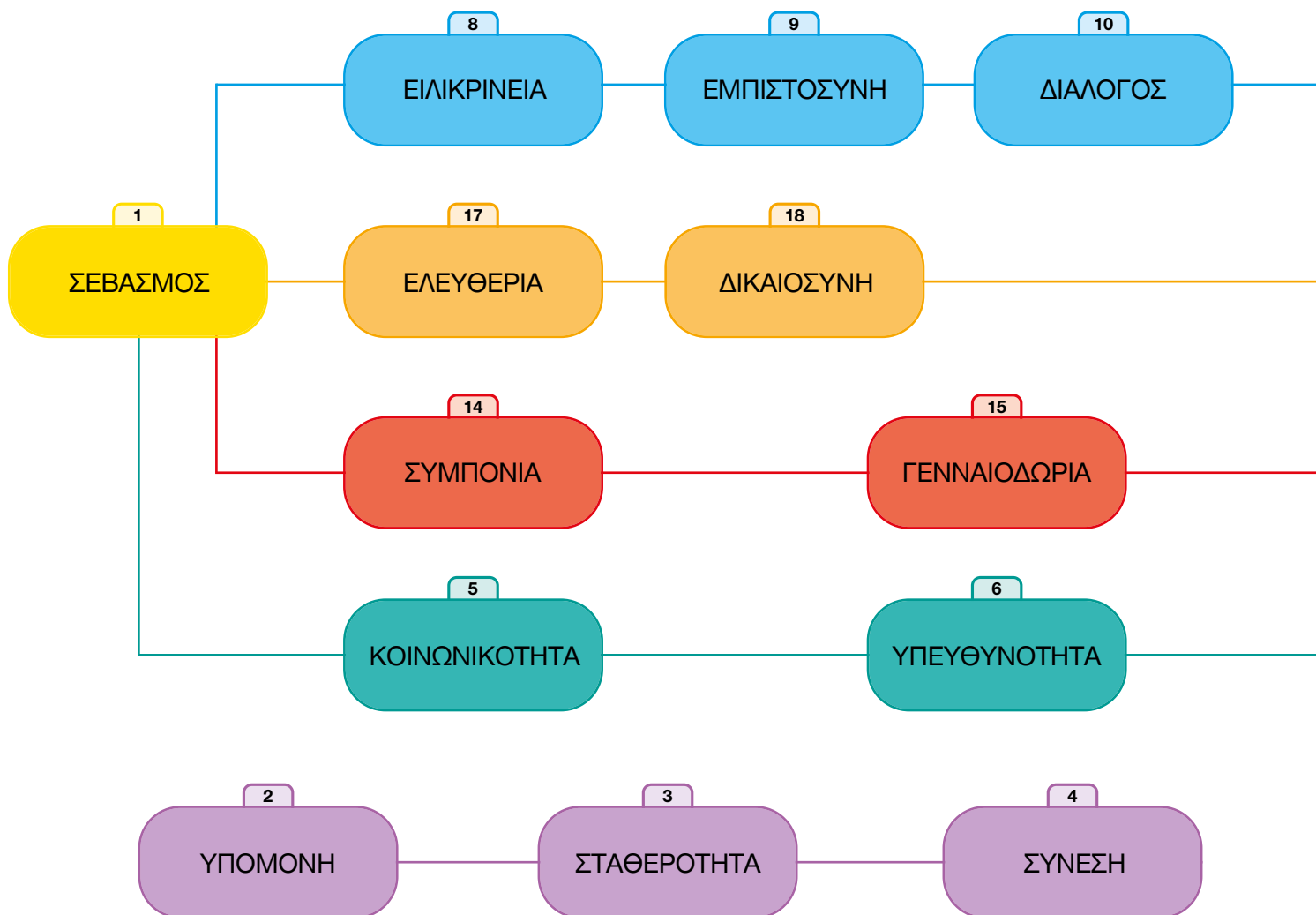
Ποια είναι η δομή του βιβλίου;

Η σειρά παρουσίασης των αξιών καθορίστηκε με βάση το «δέντρο των αξιών» που παραθέτουμε στη συνέχεια.

- Από τον κοινό για όλες κορμό του σεβασμού, μιας αξίας η οποία κατέχει πάντα μια ξεχωριστή πρώτη θέση στη μελέτη μας, ξεκινούν διάφορα κλαδιά που όλα καταλήγουν στην ειρηνική συνύπαρξη.
- Υπάρχουν τρεις αξίες –υπομονή, σταθερότητα και σύνεση– οι οποίες προσδίδουν ισορροπία, συνέπεια και μετριοπάθεια σε όλες τις υπόλοιπες. Η απουσία τους μπορεί να ανατρέψει οποιαδήποτε αξία και να την μετα-

τρέψει σε καρικατούρα. Είναι κάτι σαν «αυτοκόλλητες αξίες» για όλες τις υπόλοιπες.

- Ένα κλαδί τυπικό και στέρεο είναι η γραμμή όπου ο σεβασμός παίρνει την κοινωνική μορφή της κοινωνικότητας, η οποία ωριμάζει μέσω της υπευθυνότητας που αναπτύσσει ο καθένας μας και, με τη βοήθεια της τάξης που προστατεύει, καταλήγει στην ειρηνική συνύπαρξη.
- Άλλο ένα κλαδί, το οποίο, καθώς εξελίσσεται, έχει να κάνει με πιο εξωστρεφείς εκδηλώσεις, είναι αυτό που, με βάση την ειλικρίνεια, περνάει με σιγουριά μέσα απ' την εμπιστοσύνη στον εαυτό μας και τους άλλους και

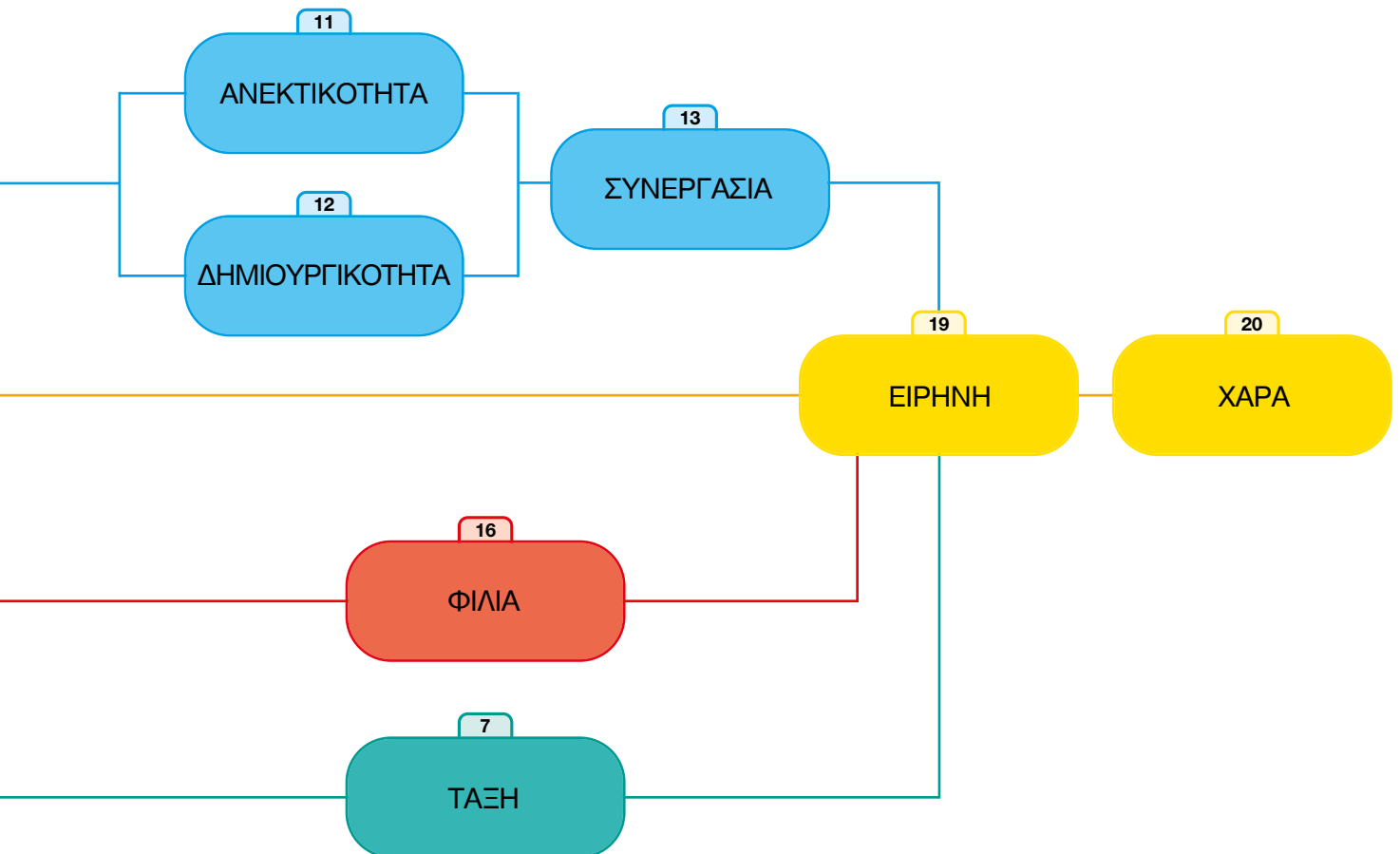

καθιστά εφικτό τον διάλογο. Αυτός, με τη σειρά του, φέρνει την ευεργετική ανεκτικότητα και την ανανεωτική δημιουργικότητα. Μ' αυτές τις δυο αξίες, που γεννούν την αποτελεσματική συνεργασία, έρχεται η επικοδομητική ειρήνη.

- Ακολουθεί ένα κλαδί γεμάτο ανθρώπινη ζεστασιά: περνάει απ' τη συμπόνια που αναδύεται όταν μοιραζόμαστε τα συναισθήματά μας και φτάνει σε μια γενναιοδωρία που μπορεί να οδηγήσει στη φιλία, αποτελώντας μια εξαιρετική βάση για μια ειρηνική και ακόμα πιο βαθιά ανθρώπινη συνύπαρξη.

- Το κλαδί-άξονας των αξιών που, με κάποιο τρόπο, σπρίζουν όλες τις άλλες, περιλαμβάνει την ελευθερία, η οποία προϋποθέτει πάντα τη δικαιοσύνη και προσαρμόζεται στις απαιτήσεις της.
- Τέλος, όλα τα κλαδιά καταλήγουν στην ειρηνική συνύπαρξη η οποία φέρνει και τη χαρά.

Ας πούμε ότι είναι ένα χριστουγεννιάτικο δέντρο, κι ας το τυλίξουμε με μια λαμπερή χρυσή κορδέλα: «Να φέρεσαι στους άλλους όπως θα ήθελες να σου φέρονται εκείνοι!».

Περιεχόμενο της κάθε αξίας

Για να λειτουργήσει αποτελεσματικά αυτό το βιβλίο, σε κάθε αξία βρίσκουμε:

- Ένα θεωρητικό μέρος, το οποίο αρκεί για να ξεκαθαρίσουμε τις βασικές αρχές που χαρακτηρίζουν κάθε αξία. Περιλαμβάνει έννοιες ή ορισμούς που απευθύνονται στους δασκάλους, έτσι ώστε να μπορέσουν να εστιάσουν στην εκπαιδευτική δραστηριότητα της κάθε ημέρας με όσο γίνεται πιο σωστό τρόπο.
- Λογοτεχνικά κείμενα που χρωματίζουν τα χαρακτηριστικά της κάθε αξίας. Μπορεί να είναι μύθοι, απλοί διάλογοι ή αφηγήσεις, που εμπεριέχουν ένα στοιχειώδες αλλά πολύ καίριο μήνυμα. Γι' αυτό το βιβλίο, επεξεργαστήκαμε εκ νέου ορισμένα κλασικά παραμύθια ή μύθους, και εμπνευστήκαμε καινούριες ιστορίες που θα βοηθήσουν τα μικρά μας να κατανοήσουν καλύτερα αυτό που θέλουμε να τους μεταδώσουμε.
- Μια ματιά στις αξίες που βρίσκονται στον αντίποδα θα μας δώσει να καταλάβουμε καλύτερα τα όρια της κάθε αξίας και τις παραπλανητικές σημασίες που μπορεί να κρύβει το αυθεντικό τους νόημα.
- Μια επιλογή από λόγια σπουδαίων ανθρώπων θα μας προφέρει τη δυνατότητα να μάθουμε στα παιδιά μας ορισμένα ρητά τα οποία συμπυκνώνουν σε λίγες λέξεις όλη τη σοφία που συγκεντρώνεται και ωριμάζει, αιώνες τώρα. Συχνά, αυτές οι διάσημες φράσεις πρέπει να εφαρμόζονται στην πράξη: οι μεγάλοι του σπιτιού πρέπει να τις μεταφράζουμε σε καταστάσεις της πραγματικής ζωής, χρωματίζοντάς τις με τις πλούσιες αποχρώσεις που τους λείπουν.
- Τέλος, η έμμεση πρακτική προσφέρεται με τη μορφή δραστηριοτήτων, με πολλαπλές προτάσεις και υποδείξεις που μπορούν να εφαρμοστούν άμεσα στην οικογενειακή ζωή.

Πέρα απ' αυτό το έργο

Πολλές φορές έχουμε πει ότι η συμπεριφορά των γονιών συνιστά πρωταρχικό στοιχείο στην εκπαίδευση. Οι ξεκάθαρές θεωρίες, η ποικιλία των παιχνιδιών και των παραμυθιών, τα πνευματώδη ρητά δεν θα έχουν κανένα αποτέλεσμα αν δεν πεισθούμε πρώτα ότι ο πλέον σημαντικός και βασικός παράγων είναι η προσωπική έκφραση των ενήλικων του σπιτιού.

Αυτό δεν σημαίνει ότι πρέπει να κάνουμε κήρυγμα στα παιδιά μας – εκτός των άλλων, είναι και αντιπαραγωγικό. Και θα είναι ακόμα περισσότερο, αν αυτό που βλέπουν μέσα στο σπίτι τα παιδιά δεν ανταποκρίνεται στην εκπαιδευτική γραμμή που τους μαθαίνουμε με τα λόγια. Όταν τους αναλύουμε κάτι με τα λόγια, θα πρέπει να φροντίζουμε να τους εξηγήσουμε κιόλας κάποιες συγκεκριμένες συμπεριφορές μας, έχοντας υπόψη μας ότι ο προφορικός λόγος μπορεί να ξεκαθαρίσει τη διφορούμενη σημασία των αξιών που εφαρμόζουμε, όχι όμως και να τις αντικαταστήσει.

Τα παιδιά μας διαμορφώνουν τη συμπεριφορά τους μέσα από πολλές και ποικίλες επιδράσεις. Κάποιες από αυτές είναι στο χέρι μας, αλλά οι περισσότερες δεν εί-

ναι. Ως δάσκαλοι, πρέπει να το βάλουμε αυτό καλά στο μυαλό μας. Το μόνο που μπορούμε να κάνουμε είναι να ενισχύσουμε όσο γίνεται περισσότερο την επιρροή μας σε σχέση μ' αυτό που παραδοσιακά ονομάζουμε «καλό παράδειγμα». Το τελικό αποτέλεσμα, είτε μας αρέσει είτε όχι, θα πηγάζει απ' τη δική τους ελεύθερη βούληση. Ως δάσκαλοι, έχουμε μια ευθύνη απέναντι στους μαθητές μας και την κοινωνία: την ευθύνη να φέρουμε σε πέρας την εκπαιδευτική διαδικασία, χωρίς όμως να ευθυνόμαστε για τα αποτελέσματά της. Ας μην ξεχνάμε ότι εκπαιδεύουμε ελεύθερους ανθρώπους, ανθρώπους που είναι υποχρεωμένοι να βγάλουν τα δικά τους συμπεράσματα με βάση τα στοιχεία που τους προσφέρουμε επί χρόνια. Εμείς θα ανταποκριθούμε με την επιρροή μας. Τα παιδιά μας θ' ανταποκριθούν με τις πράξεις τους.

Εστέβε Πουχόλ Ι Πονς

Διδάκτωρ Φιλοσοφίας. Υπεύθυνος Επιμορφωτικών Προγραμμάτων για Καθηγητές, του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικών Σπουδών σε διάφορα πανεπιστήμια της Καταλανίας (Ισπανία).

Σεβασμός

Τι πάει να πει
σεβασμός;

Μερικές φορές, οι πιο απλές λέξεις είναι αυτές που δυσκολεύεται περισσότερο να ορίσεις. Μοιάζουν τόσο ξεκάθαρες, τις χρησιμοποιούμε τόσο πολύ και τις κατανούμε τόσο που... μας φαίνεται πολύ περίπλοκο να εκφράσουμε τη σημασία τους με λίγους όρους.

Αντί να ψάξουμε να βρούμε μια σημασία στο λεξικό, ας ακολουθήσουμε έναν άλλο δρόμο: η λέξη *σέβομαι*, στα λατινικά, είναι *respectare*, που σημαίνει «κοιτάζω γύρω μου». Αυτό ρίχνει άπλετο φως στην έννοια των λέξεων σεβασμός και σέβομαι. Σημαίνει, άραγε, ότι όποιος σέβεται κοιτάζει γύρω του, κάτι που δεν κάνει εκείνος που δεν σέβεται; Ακριβώς αυτό.

Σέβομαι πάει να πει συμπεριφέρομαι
έχοντας κατά νου ότι δεν είμαι μόνος

Πώς θα το εξηγήσουμε στα παιδιά μας;

ΤΟ ΠΙΟ αποτελεσματικό είναι να το κάνουμε με εικόνες. Λόγου χάρη, εύκολα θα τους δώσουμε να καταλάβουν τη διαφορά ανάμεσα σ' αυτές τις δύο: α) είμαι στην κορυφή ενός βουνού, απομονωμένος απ' όλο τον κόσμο, και βλέπω πέρα μακριά μερικά χωριουδάκια, και β) είμαι στο βαγόνι ενός τρένου που είναι γεμάτο επιβάτες οι οποίοι διαβάζουν, κουβενιάζουν ή παρατηρούν σιωπηλοί το τοπίο.

Στην έρημη κορυφή του βουνού μπορώ, φυσικά, να βάλω στη διαπασών το κασετοφωνάκι μου ή το φορητό CD player, δεν έχω κανέναν να σεβαστώ. Αντιθέτως, αν κάνω το ίδιο μέσα στο βαγόνι του τρένου, θα παρατηρήσω ότι πολλοί συνεπιβάτες θα εκνευριστούν και μπορεί κάποιος, ή και ο υπεύθυνος του τρένου, να μου κάνουν

παρατήρηση γιατί δεν σέβομαι τους άλλους.

Γιατί υπάρχει αυτή η διαφορά; Επειδή αν κοιτάξουμε γύρω μας απ' την κορυφή του βουνού, δεν θα δούμε κανέναν. Ενώ αν κοιτάξουμε γύρω μας στην άλλη περίπτωση, όλο και κάποιον θα δούμε. Αυτή είναι η διαφορά.

Αυτός που ξέρει να κοιτάζει γύρω του και να βλέπει πως υπάρχουν κι άλλοι άνθρωποι σαν αυτόν κι ότι δεν είναι μόνος, θα ξέρει και τι σημαίνει σεβασμός. Αντιθέτως, εκείνος που ενεργεί χωρίς να προσέχει αν υπάρχει κάποιος άλλος γύρω του (ή χωρίς να του δίνει σημασία) και συμπεριφέρεται σαν να είναι μόνος, σίγουρα δεν σέβεται τους άλλους.

Το σίγουρο είναι ότι το παιδί πρέπει να σέβεται, αξίζει ωστόσο και να του δείχνουν μεγάλο σεβασμό

Πότε πρέπει ν' αρχίσουμε να τους διδάσκουμε τον σεβασμό;

ΑΠ' ΤΗ στιγμή που τα παιδιά μας αρχίζουν να ζουν με άλλους, δηλαδή απ' την αρχή.

– Μα το παιδάκι μας δεν καταλαβαίνει τίποτε ακόμα, είναι μια σταλιά!

Οι γονείς (οι παιδαγωγοί, γενικότερα) δεν ισχυριζόμαστε πάντα ότι τα παιδιά καταλαβαίνουν όσα τους λέμε. Το σημαντικό είναι να μας ακούν από την τρυφερή ηλικία για να μπορέσουμε να τους ενσταλάξουμε με αργό ρυθμό έναν τρόπο σκέψης και συμπεριφοράς, που θ' ακολουθούν σε όλη τους τη ζωή: αυτό είναι η εκπαίδευση. Και, προσοχή! Δεν τους αφαιρούμε την ελευθερία έτσι. Αν τα εκπαιδεύσουμε σωστά, θα τα διδάξουμε να είναι ελεύθερα, ν' ακολουθούν τη συνειδήσή τους, να αλλάζουν όσες συνήθειες δεν τους φαίνονται σωστές και να αποκτήσουν κριτική ικανότητα.

Η εκπαίδευση, αν είναι σωστή, θα κάνει τα παιδιά μας ελεύθερα όντα. Μια εκπαίδευση που δεν πλάθει ελεύθερα άτομα δεν είναι καλή εκπαίδευση, παρόλο που σίγουρα παίρνουμε τα ρίσκα μας όταν μούμε τα παιδιά μας στην ελευθερία.

Να σεβόμαστε την ιδιαιτερότητα του παιδιού. Να σεβόμαστε τα χούστα του. Και να το μάθουμε να σέβεται τα δικά μας

ΔΙΑΣΗΜΑ ΛΟΓΙΑ

- Δεν γεννηθήκαμε μόνο για τον εαυτό μας. (Κικέρων, Ρωμαίος φιλόσοφος)
- Ο άνθρωπος είναι κάτι ιερό για τον άνθρωπο. (Σενέκας, Ρωμαίος φιλόσοφος)
- Μην κάνεις στους άλλους αυτό που δεν θέλεις να σου κάνουν. (Διάφοροι συγγραφείς)
- Είμαστε μέλη ενός μεγάλου σώματος. (Σενέκας, Ρωμαίος φιλόσοφος)

Μάθετε στα παιδιά σας 20 αξίες της ζωής

Βασικό εγχειρίδιο για τους γονείς, για τους εκπαιδευτικούς, για όλους...

Ο άνθρωπος είναι από τη φύση του κοινωνικό πλάσμα και έχει ανάγκη να συναναστρέφεται άλλα άτομα. Έτσι, λοιπόν, η συνύπαρξη είναι το φυσικό μέσο για να μάθουμε και να θέσουμε σε εφαρμογή τις βασικές αξίες οι οποίες πρέπει να ορίζουν την κοινωνική ζωή των ανθρώπων.

Ο σεβασμός απέναντι στους άλλους, η υπομονή, η υπευθυνότητα και η σταθερότητα, η διαλογική ικανότητα... είναι αξίες που εμείς, ως γονείς, οφείλουμε να διδάξουμε στα παιδιά μας για να μπορέσουν να γίνουν ελεύθεροι και ευτυχισμένοι άνθρωποι.

Τα παιδιά πρέπει ν' αρχίσουν να μαθαίνουν τις αξίες από πολύ μικρή ηλικία και στο κατάλληλο περιβάλλον. Σύντομες σκέψεις σχετικά με το σημαντικό ρόλο που παίζουν οι αξίες στη συνύπαρξη, καθώς και εύκολες δραστηριότητες που -σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό- μπορούν να πραγματοποιηθούν μέσα στο σπίτι επιτρέπουν στα παιδιά μας να συνειδητοποιήσουν τις αξίες με τον πιο φυσικό τρόπο.

Το βιβλίο **Μάθετε στα παιδιά σας 20 αξίες της ζωής** είναι ένα βασικό εγχειρίδιο για τους γονείς που θέλουν να μεγαλώσουν παιδιά ανεξάρτητα, με εμπιστοσύνη στον εαυτό τους και, πάνω απ' όλα, ευτυχισμένα, ικανά να κάνουν ευτυχισμένους και όσους τα συναναστρέφονται.

εκδόσεις
ΑΓΚΥΡΑ
www.e-agyra.gr